

Odpovědnost poskytovatele zdravotních služeb za újmu na zdraví pacienta aneb může být poskytovatel odpovědný za újmu z důvodu nedostatečného poučení pacienta o rizicích plánovaného zákroku?

Každý pacient má obecně právo na to, aby mu byly zdravotní služby[1] poskytovány na náležité odborné úrovni, tedy v souladu s postupy *lege artis*. [2] Není-li pacientovi služba na této úrovni poskytnuta, má právo na náhradu újmy, [3] která mu nedostatečně odborným zásahem vznikla, od poskytovatele zdravotních služeb, [4] který službu poskytl (tím může být lékař jako fyzická osoba i zdravotnické zařízení jako osoba právnická). Až doposud je koncepce odpovědnosti poskytovatelů zdravotních služeb (alespoň co se teoreticko-právní roviny týče) poměrně jasná. Jak je to ovšem s odpovědností za újmu v případě, kdy újma sice vznikla, avšak zákrok byl proveden *lege artis*, a pacient se domáhá peněžité náhrady na základě tvrzení, že nebyl předem dostatečně poučen o možných rizicích plánovaného zákroku?

WEINHOLD LEGAL

Je zákonným pravidlem, že zdravotní služby lze pacientovi poskytovat pouze s jeho svobodným a informovaným souhlasem. [5] Poskytovatel zdravotních služeb tak musí zajistit, aby byl pacient před jakýmkoliv lékařským zákrokem informován o svém zdravotním stavu a navrhovaném léčebném postupu (pacientovi musí být zejména objasněn účel a povaha zákroku, rizika jeho (ne)provedení a případné alternativy), [6] a to (i) srozumitelným způsobem a (ii) v dostatečném rozsahu. Zároveň musí být pacientovi umožněno klást k jeho zdravotnímu stavu a navrhovanému postupu léčby doplňující dotazy, které musí být následně srozumitelně zodpovězeny. [7] Neposkytne-li poskytovatel zdravotních služeb pacientovi řádně a včas před lékařským zákrokem informace o jeho zdravotním stavu (včetně poučení o rizicích navrhovaného zákroku), respektive poskytne-li mu informace v nedostatečném rozsahu, jedná se zjevně o porušení jeho zákonné povinnosti. Porušení zákonné povinnosti je přitom jedním z předpokladů odpovědnosti za újmu [8] (samozřejmě za předpokladu, že újma skutečně vznikla a že mezi újmou a porušením povinnosti existuje příčinná souvislost).

Nepoučil-li tedy poskytovatel zdravotních služeb pacienta řádně o možných následcích lékařského zákroku, respektive poučil-li ho nedostatečně, a vznikla-li pacientovi po lékařském zákroku prokazatelně újma na zdraví (ač byl zákrok proveden postupem *lege artis*), pro posouzení nároku pacienta na náhradu újmy se zbývá vypořádat s otázkou, jestli vzniklá újma má příčinu v nedostatečném poučení pacienta (tedy dovodit příčinnou souvislost).

Touto otázkou se v nedávné době zabýval Nejvyšší soud ČR v rozsudku ve věci sp. zn. 25 Cdo 1381/2013, ze dne 29. dubna 2015.[9] Na stůl se mu dostal případ Fakultní nemocnice Plzeň, kterou žalovala pacientka o náhradu škody. Pacientce byla v nemocnici operována štítná žláza, přičemž jí byly poškozeny oba zvrtné nervy a tím došlo k trvalému poškození jejího zdraví, projevujícím se dušností a ztišením mluveného projevu s pomalejší frekvencí. Ač bylo v řízení před soudem prvního stupně (tj. Okresním soudem v Plzni) znaleckým dokazováním prokázáno, že operatéri postupovali při lékařském zákroku *lege artis*, soud shledal požadavek žalobkyně na náhradu škody oprávněným, zejména proto, že žalobkyně nebyla před zákrokem poučena o riziku porušení zvrtných nervů (ač byla poučena o možné „změně kvality hlasu“) a o alternativních způsobech léčby; v důsledku tedy dle soudu neměla možnost volby, zda operaci podstoupí.

V odvolacím řízení se za tento názor postavil i Krajský soud v Plzni, podle kterého měla příčinná souvislost mezi újmou na zdraví pacientky a nedostatkem jejího informovaného souhlasu se zákrokem spočívat v tom, že nebylo-li by neoprávněného zákroku, nedošlo by k naplnění rizika, o kterém nebyla pacientka předem dostatečně informována (nebyla by jí odňata možnost volby, zda zákrok podstoupí).

Nejvyšší soud se však v odkazované věci se závěry soudů nižších stupňů neztotožnil a k problematice přistoupil velmi pragmaticky, když uzavřel, že: *„Poučení [pacienta] musí být takové, aby i laik mohl zvážit rizika zákroku a rozhodnout se, zda jej podstoupí či nikoliv. Odpovědnost zdravotnického zařízení [poskytovatele zdravotních služeb] v uvedených případech nastává jen tehdy, prokáže-li pacient, že při znalosti rozhodných skutečností (o nichž měl být poučen) bylo reálně pravděpodobné, že by se rozhodl jinak, tj. že zákrok nepodstoupí.“* Ve vztahu k posuzovanému případu pak Nejvyšší soud doplnil, že spíše než poučení o možnosti poškození zvrtných nervů považuje za důležité poučení o možných praktických následcích zákroku pro každodenní život (tj. o možné změně hlasu a dušnosti) a také o možných následcích neprovedení zákroku. Ve světle uvedených závěrů tedy lze mít za to, že Nejvyšší soud nepovažoval za důležité, zda byla pacientka poučena konkrétně o možnosti porušení zvrtných nervů, ale to, že byla poučena o možné změně kvality svého hlasu (což je důsledek porušení zvrtných nervů). Lze si jen stěží představit, že i kdyby pacientka byla před zákrokem výslovně poučena o možném poškození zvrtných nervů, a ne jen o následcích takového poškození spočívajících v možné změně hlasu a dušnosti, její rozhodnutí podstoupit operaci by se nějak změnilo.

Pro dokreslení pak Nejvyšší soud doplnil, že ani poučení o rizicích zákroku nemůže být bezbřehé (potenciálních rizik každého zákroku může být nespočet), neboť „informovaný souhlas“ v tomto pojetí by byl prakticky nedosažitelný. S tímto závěrem se lze zajisté ztotožnit i ve světle výše uvedeného zákonného požadavku na „srozumitelnost“ informací poskytovaných pacientovi poskytovatelem zdravotních služeb.[10] Lze předpokládat, že většina pacientů nemá lékařské či jiné obdobné vzdělání a smyslem zákonné „informační povinnosti“ je tak zejména seznámení pacienta s dopadem zákroku na jeho „běžný“ život, spíše než úplný (medicínský) výčet konkrétních možných projevů (důsledků) zákroku.

Jakub Nedoma

[Weinhold Legal, v.o.s.](#)

advokátní kancelář

Florentinum

Na Florenci 2116/15

110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 385 333

Fax: +420 225 385 444

e-mail: wl@weinholdlegal.com

[1] Obsah pojmu zdravotních služeb definuje ust. § 2 odst. 2 a odst. 3 zákona č. [372/2011](#) Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zdravotních službách“).

[2] Srov. ust. § 28 odst. 2 zákona o zdravotních službách.

[3] Poškozený pacient má právo na náhradu škody i nemajetkové újmy (srov. § 2956 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v platném znění) (dále jen „občanský zákoník“).

[4] Srov. ust. § 2 odst. 1 zákona o zdravotních službách.

[5] Srov. ust. § 28 odst. 1 a ust. § 34 odst. 1 zákona o zdravotních službách.

[6] Srov. ust. § 31 odst. 1 a ust. § 31 odst. 2 zákona o zdravotních službách.

[7] Srov. ust. § 31 odst. 1 zákona o zdravotních službách.

[8] Srov. ust. § 2910 občanského zákoníku.

[9] Byť tento případ se zabývá informační povinností, jak byla zakotvena v již neplatném zákoně 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

[10] Srov. ust. § 31 odst. 1 písm. a) zákona o zdravotních službách.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě – základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)